

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LVIII.

„Gazeta” iese în ziua de azi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 3 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.

Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etajul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dăruț în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 187.

Brașov, Mercuri, 23 August (4 Septembrie)

1895.

„Tinerimea” la Asociațiune.

Dăm loc următorului articol, ce-l primim
dela un amic al fôiei noastre, și vechiu membru
al Asociațiunei, în care atinge o cestiune, ce a
fost viu discutată între membrii Adunbrei gene-
rale de Marția trecută.

I.

La adunarea dela Blașiu a Aso-
ciamiunei transilvane i s'au făcut
„tinerimei” nisce elogiuri foarte ca-
racteristice în felul lor. S'a audît de
repește-orî accentuându-se, că s'au
deschis noue șanse pentru viitor
prin faptul, că acum a început și
„tinerimea” să se intereseze de cau-
sele Asociațiunei și s'o sprijinescă.
De aceea „tinerimei” i s'a dat o
deosebită atențiune atât în discursul
presidial, cât și în darea de semă
a comisiunei însărcinate cu censu-
rarea raportului comitetului, ba chiar
în cursul discușiunilor „tinerimea” a
fost obiectul unei excepționale me-
nagiări.

Nu scim, decât și întru cât tinerimea
noastră s'ar pute simți măgulită prin
tote acestea. A constata despre ti-
nerimea unui popor ca al nostru,
că abia acum, în césul al 11-lea, a
început și ea a se interesa de cauza
culturei naționale a neamului său,
înrolându-se sub stindardul Aso-
ciamiunei, noue cel puțin nu ni-se pare
nici de-cum a fi măgulitor pentru
ea. Cu atât mai puțin măgulitor
ni-se par giugiulirile, elogiurile anti-
cipate și menagiarea excepțională a
tinerimei, de-ore-ce acestea pot să
aibă loc față cu nisce ôșpeți streini,
său în cazul cel mai rău față cu nisce
copii neastempérați, pe cari nu-i
poți liniști altfel, decât prin laude
și giugiuliri. Intre frați însă și între
membrii maturi ai unei societăți,
n'au loc astfel de menagiări excep-
ționale.

Va fi simțit, de sigur, și tineri-
mea noastră, că aici e ceva ascuns
în lucru; va fi simțit, că trebuie să

fi fost motive deosebite, ca pe fac-
torii adunării dela Blașiu i-au în-
demnat să recurgă la astfel de mij-
lôce, căci altfel n'ar fi fost cu pu-
tință, ca „tinerimea” să fiă tractată
ca și cum ar forma un corp strein
în mijlocul nostru.

Cari pot să fiă ôre cauzele
acestei strane aparițiuni? Este ôre
însăși „tinerimea” cauza că ea s'a se-
parat în asemenea mod de totali-
tatea națiunei, orî că națiunea în-
sa-și a esclus'o din corpul său, silin-
du-o să se constituie într'un grup
deosebit?

La întrebarea acesta răspund
faptele, răspunde trecutul de 34 de
ani al Asociațiunei, răspunde, în fine,
însa-și adunarea generală dela Blașiu.

De 34 de ani, de când există
această Asociațiune, nici-odată nu
s'au ivit în sinul ei grupări după
etate, său orî-ce altfel de grupări,
ci elementele bune ale națiunei nôs-
tre s'au grupat în jurul Asociațiunei
formând un singur corp, în care se
cuprindeau tineri și bătrâni, lucrând
cu toții în armonie după cum au
putut și după cum au cređut mai
bine, unii sprijinindu-o materialicesce,
alții ajutându-o moralicesce prin pro-
pagarea zelului și sânteniei față de
causă. Intre acești din urmă mai
ales tinerimea a avut întot-déuna
un rol de frunte. Catalogul mem-
brilor Asociațiunei dela început
și până astăzi este mărturie, că
tinerimea română a sprijinit Aso-
ciamiunea și materialicesce în mod
considerabil, fără să fi trăsmit însă
prin minte, ca în virtutea acestor
merite ea să pășescă ca un grup
separat în mijlocul nostru.

La adunarea din urmă a Aso-
ciamiunei ni-a fost dat să audim pen-
tru întâia-ôră cuvinte ca acestea:
„Noi tinerii suntem în contra”, „Gru-
pul tinerimei pretinde”, „Noi tinerii încă
ne învoim” etc. Ba am ajuns să au-
đim declarându-se adunării chiar și

răsboiul pe față, — lucru, pe care
bucuros am fi voit să-l retăcem,
decă motive principiare de ordine
mai înaltă nu ne-ar sili să sulevăm
în public această îngrijitoare și peri-
culôsă pornire.

CRONICA POLITICĂ.

— 22 August.

Diarul „Deutsche Zeitung” publică de
curând un articol intitulat „Poloni de tôte
părțile”, în care se încercă de-a dovedi, că
Polonii duc la peire Austria și că da-
torința Germanilor ar fi de-a lupta din
tôte puterile contra „preponderanței” po-
lone. La acestea observă diarul polon din
Lemberg „Dziennik Polski” următoarele:
„Amenințarea diarului „Deutsche Zeit” nu
sparie pe nimeni. Cuvintele ei pline de ură
și dușmănie nu ne pun de loc în uimire.
Este de lipsă a păși însă contra afirmării,
că Austria ar fi un stat german. În Austria
sunt 23,473.056 locuitori, dintre cari sunt:
8,461.580 Germani, 5,472.371 Cehi, 3,719.232
Poloni, 3,105.221 Ruteni, 1,176.672 Sloveni,
644.926 Sârbi și Croați, 672,305 Italiani,
209.110 Români și 8139 Maghiari. Decî
Germanii represintă abia ceva peste o ter-
țialitate din populațiune. Cum și pe ce își
basază der ei drepturile lor de hegemonie,
și unde este baza afirmării, că un Polon
nu pôte duce frânele guvernului?”

O telegramă a „Agenției Reuter” a
comunicat un demers al Sultanului în ces-
tiunea arméni, care își are importanța sa
netăgăduită. „Stăpânitorul credincioșilor”
ar fi adresat o telegramă ambasadorilor
săi din Paris și Petersburg, telegramă în
care se plânge amar contra atitudinii En-
gliterei în cestiunea armenescă și învôcă sprin-
ginul Franciei și al Rusiei, pentru-ca acestea
să încerce a schimba politica englesă rela-
tivă la Turcia. Depeșa adaogă, că răspun-
surile au și sosit din Paris și Petersburg,
răspunsuri foarte puțin favorabile pentru
Sublima Pörtă. Comentând faptul, că Sul-
tanul s'a adresat Franciei și Rusiei pentru
intervenirea lor între Turcia și Englitera,

„Neue Freie Presse” găsesce, că acesta ar
fi un eveniment foarte interesant, atât de
interesant, încât tôte micile întâmplări ale
dilei rămân în al doilea plan. Tôtă lumea
scie, că cele două puteri, a căror inter-
venție o învôcă acum Turcia, au făcut la
Constantinople, în unire cu Englitera, re-
prezentățiunii în cestiunea armenescă, au
cerut introducerea unor reforme și au găsit,
că răspunsul Pörtii era nesatisfăcător. Până
acum Francia și Rusia au rămas de partea
Engliterei și au participat la demersul în-
treprins în favoarea Armenilor. Decă totuși,
Sultanul s'a adresat acestor două puteri
el trebuie să fiă convins, că alianța între
ele este ne-naturală și că interesele lor se
contrađic în Orient. Decă Sultanul a fost
călăuđit de presupunerea acesta, dovedesce,
că a vedut bine situația.

În Constantinopol s'a serbat cu mare
pompe jubileul de 19 ani al sairei pe tron
a Sultanului Abdul Hamid. Abdul Hamid
este fiul Sultanului Abdul Medzsid, care
era întru cât-va prietin al reformelor. El
s'a născut la 22 Septembrie 1842, așa dără
este ađi aproape de 53 de ani. Tronul l'a
ocupat pe neașteptate, după-ce au oăđut
doi Sultani. Mulți își vor aduce pôte aminte
de complotul, căruia a căđut jertfă Abdul
Aziz. Urmasul acestuia Murad V a stat la
culmea gloriei numai trei luni. Partida ti-
nerilor-turci, cari l'au urcat pe tron, l'au
trântit însăși, declarându-l de nebun și pu-
nând în locul lui pe Abdul Hamid, actua-
lul Sultan. Abdul Hamid este amicul păcei
și vré cu orî-ce preț să pădêscă pacea.
Ținta lui principală este organizarea ar-
matei. Sub guvernarea lui s'au ridicat o
mulțime de școle populare, în Sтамbul a
înființat un gimnasiu, ba în Sтамbul în tôte
orașele imperiului a ridicat școle de fete etc.

Sedan.

În 2 Septembrie n. s'au împlinit 25
de ani, de când Francia a încetat a fi im-
periu. Pe veranda castelului Bellevue, im-
pêratul Napoleon al III-lea aștepta pe
victoriosul său contrar Wilhelm, cu care

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Mănăstirea de Argeș.

Baladă populară întocmită de V. Alesandri
Musica de Iacob Mureșianu.

I.

Cine nu cunoșce renumita ba-
ladă „Mănăstirea de Argeș”, acest
„copil găsit al geniului românesc”,
cum ăicea bardul Alesandri? Cine
nu s'a impresionat de măreța des-
criere a clădirii Mănăstirei, cap de
operă al arhitecturii din vremurile
lui Negru-Vodă, așa cum s'a păstrat
ea în poesia populară? Cine nu s'a
emoționat adênc de scenele cu meș-
terul Manole, cu soția lui, și cu cal-
fele și zidarii lui?

Neștersă rămâne în memoria fiă-
căruia icóna grandioasă, ce-o țese fan-
tasia poporului în această baladă. Mai
întăiu interesul cetitorului este escitat
de zidul părăsit și neisprăvit, pe care,
când îl ved, câinii latră a pustiu și
urlă a morțiu. Pe acest zid, Negru-
Vodă voesce cu tot prețul să-și clă-

dêscă o mănăstire, o voesce în mă-
nia duhurilor rele, ce — după cre-
dința poporului — erau ascunse în
acele ziduri.

Negru-Vodă, trecând cu cei noue
zidari și cu meșterul Manole, pe Ar-
geș în jos, sosesc la zidul „părăsit
și neisprăvit”. Aici poruncesce meș-
terilor să se apuce de lucru și să-i
ridice „mănăstire 'naltă, cum n'a
mai fost altă”, amenințându-i, că de
nu vor reuși, „ii va zidi de vii, chiar
în temelii”.

Meșterii fac cum le poruncesce
Vodă, dăr fatalitate, orî ce lucră ăiua,
nôptea se surpă. Faptul acesta și
amenințările înfiorătoare ale domni-
torului, îi fac să despezere, nu mai
sciu ce să începă.

În aceste critice momente, că-
petenia lor, Manole, găsesce un mij-
loc de scăpare, ce i s'a înfățișat în
vis. El istorisesce soșilor săi:

O șoptă de sus
Aveva mi-a spus,
Că ori ce-am lucra
Nôptea s'a surpa
Pân'om hotări
În zid de-a zidi

Cea 'ntăit soșioră,
Cea 'ntăit sorioră,
Care s'a ivi
Mâni în dorî de ăi,
Aducând bucate
La soș, ori la frate.

Manole, convins de puterea aces-
tei șopte, provôcă pe zidari să jure,
că vor păstra taina, și pe femeia, care
se va ivi mai întăi mâne în dorî de
ăi „s'o jertfescă, în zid s'o zidescă”.
Zidarii, ne mai vedend altă scăpare,
primesc și jură.

De aici se începe partea cea
mai dramatică a baladei. Manole și-a
ținut jurământul, dăr ôre și-l'au țin-
nut și soșii lui? N'a spus nici unul
nimic soșiorilor și soriorilor? Des-
pre acesta poesia nu ne dă nici o
lămurire. Dăr fiă din întâmplare, fiă
că Manole a fost înșelat, cea dintăi
soșioră, pe care o zări din depăr-
tare, venind în dorî de ăi să aducă
măncare, a fost Ana, „soșiora lui,
flôrea câmpului”.

Jurământul lui Manole se luptă
acum cu iubirea lui. El se rógă, ca
cerul să dea o plôia cu spume, „apele
să crească, mândra să-i oprêscă”.

Ruga lui e ascultată și plôia curge.

Dăr ori-cât cădea
Mândra n'o oprea,
Ci ea tot venia
Și s'apropia

Torturele lui Manole sunt în
culme. El se închină și se rógă din
nou. A doua ôră cerul se îndură și
suffă un vânt grozav, dăr nici acesta
nu pôte înturna pe Ana.

Ea mereu venia
Pe drum șovăia
Și s'apropia,
Și, amar de ea,
Etă c'ajungea!

Vedend'o, meșterii se înveselesc,
er Manole turbézá. El își sărută soția,
o pune pe zid și-i spune, că vré să
glumescă și să-o zidescă. Cu o grabă
și o hotărîre, ce numai desperata
resignare o pôte produce, el se apucă
oțtând:

Zidul de zidit
Visul de 'mplinit.

La început Ana se 'ncrede, și
veselă rîde. Dăr mai târziu începe
să vadă, că nu-i de glumă:

Manole, Manole,
Meștere Manole,

pășind în sala de primire, au petrecut împreună două-șeci de minute.

Aceste două-șeci de minute au format epocă în istoria Franței și Germaniei de o potrivă. Napoleon III a capitulat, a devenit prizonier și dimpreună cu el mai mult de 100,000 ostași francezi au fost duși în captivitate în Germania. Împărătesa Eugenia a fost nevoită să se refugieze din Paris, iar Germania triumfătoare a continuat mai departe războiul „în numele lui Dumneșcu” contra Francezilor, cari își pierduseră împăratul.

Nu mai era vorbă, că pută-se-voară câștiga 2—3 lupte, nu! Furia se deslănțui în ultimele ei consecuențe, și patriotismul francez cu cel din urmă vaet de desperare deveni cu mult mai periculos pentru îngâmfatul învingător, de cum își închipuise Moltke și nemilosul Bismarck.

Riuri de sânge curgeau și din aburii lui eșia țipetului de durere al Franței, sbieretului de spasmodică bucurie a Germaniei.

Și de atunci și până acum două națiuni mari ale lumii stau și vor sta încă mult timp față în față, ca cei mai neîmpăcați dușmani. Franța își simte încă sângărând rana, ce i-a făcut-o pe corpul ei pumnalul nemilos german, și rana aceasta o deschid cu tot mai mare putere sărbările sgomotoase ale Germanilor arangate în memoria zilei de 2 Septembrie 1870. Franța nu plânge imperiul, care a fost îngropat pôte pentru tot-deuna prin capitularea dela Sedan; ea plânge norocul și gloria, ce erau legate mai înainte de armele franceze și cari au părăsit-o deodată, ca nisece viziuni înșelătoare.

La început înșiși Germanii nu-și credeau ochilor. Inse lor le crescuse apetitul, cum crescuse unui animal răpitor, decât odată a mirosit sângele. Conștiința germană crescu și ea la primul noroc al armelor teutonice, cari stă aproape fără sămăn în istoria războielor lumii. Lipsa și Waterloo dispar pe lângă Sedan, căci pe când Lipsa și Waterloo n'au fost decât teatrul de măsurare a armelor, pe atunci la Sedan s'a îngropat un vechiu sistem, și din cenușa instituțiilor nimicite s'a deșteptat o nouă viață atât dincoace, cât și dincolo de Rin.

A căzut imperiul și s'a ridicat republica. Dér ideea revanșei n'a amorțit nici pe un moment. Ea din di în di crește și prin-de tot mai adânc rădăcinii în inima Francezilor, și pământul unde s'au născut ideile umanității, unde s'au validat pentru întâia oară principiile mari ale libertății, egalității și frățietății, acest pământ a dat mâna cu inamicul de odinioară al lui Napoleon I, cu Rusia, desbinându-se astfel Europa în două mari grupări de alianță, cari amenință pacea lumii în tot momentul.

Montenegro.

Nu este nici un stat în Europa, despre care să se vorbească atât de puțin, ca despre Montenegro. Numai din când în când, publiciștii de prin Viena și Pesta, ne-având alt material, povestesc lumii diferite istorii despre preținse certe și neînțelegeri între principele și Voievozii săi, séu despre alte lucruri fabuloase; până când din contră mioul și eroul popor al munților negri își petrece zilele în pace și liniște.

Montenegro de mai multe ori a fost invinovatit și suspționat, că s'ar pregăti la o luptă ascunsă contra Austriei; că ar sprijini răscălele mai mici din Bosnia și Hertegovina, și că ar ocroti pe teritoriul său „panslavismul”. De tot atâtea-ori, însă, toate aceste invinuri s'au dovedit ca neadevurate și nebasate, și principele Nichita s'a îngrijit întot-deuna, cu cea mai mare severitate, ca reputațiunea poporului său să nu sufere nimica.

Dilele trecute sosi vaporul rusesc „Rostow” în portul din Antivari, aducând, ca dar al Țarului Rusiei, 30.000 pusei, 15 milioane patrone, tunuri, mitralese, dinamită, și alt material de războiu. Pressa jidano-maghiară din Pesta și Viena îndată a început a striga „mordio”. Cum de cutază Rusia a duce ziua mare arme Montenegruului, și a mobiliza o mică armată în cós-tele Austriei? Cum de Rusia o face aceasta chiar în momentul, când este pusă în perspectivă o acțiune și din partea ei? Și așa mai departe.

Dér „Neue Freie Presse” cu tot convoiul ei uită, că și Austria de repetite-ori a făcut daruri de arme Montenegruului; astfel odată 20.000 pusei sistem-Werndl, de-altădată 10.000 pusei sistem-Krnka, apoi mai multe tunuri. Cumcă Rusia și-a ales chiar acuma momentul de-a face un present Montenegruului, se pôte esplica astfel, că armata rusăoă chiar acum a ajuns a fi întregă provădută cu arme nouă, decât Țarul a aflat de bine a dărui armele mai vechi superflue unui amic.

Mai este apoi un moment, care nu trebuie lăsat din ochi: Montenegruul e un stat sêrac, care chiar are lipsă de daruri. La congresul dela Berlin această țerișoră, care s'a purtat atât de brav în luptele contra Turcoilor, a fost, ca și România, foarte vitreg tractată. Drept mulțămită ea n'a primit nici barēm atâta teritoriu, cât s'e-i pôte servi ca mijloc natural pentru expansiunea sa națională și economică. Și astfel eroii munților negri, care înainte de secol, așa și astăzi, au numai „onoreu” de-a ocupa postul greu al unei baricade spre Turcia. Ce-e drept sunt liberi și independenți în munții lor negri, reci și sterili, dér li-e interzis prin sôrte a-se cobori la văile și câmpurile admirabile, ce se întind înaintea ochilor lor, și la cari ei se uită cu atâta duioșie.

SCRIRILE DILEI.

— 22 August.

Torturarea întemnițaților noștri. Din Vaș i-se scrie „Tribunei”, că medicul închisorei a trimis ministrului de justiție un raport despre starea higienică a temnițelor, în care sunt internați întemnițații români. Medicul cere strămutarea lor de acolo, deoarece sănătatea celor închiși în edificiul unde stau aș, este periclitată cu desăvârșire, ba le este expusă chiar și viața. Nici unul dintre întemnițați n'o să iese sănătos din temniță. Medicul a recomandat deci ministrului, să strămute pe întemnițați în locuințe curate și igienice, decât voesce să nu le periclitaze viața.

Dela Sinaia. Cu ocazia aniversării bicentenarului mănăstirii Sinaia, M. S. Regele Carol a trimis următoarea telegramă d-lui G. Gr. Cantacuzino, președintele Senatului român: „Pentru aniversarea de 200 de ani a fundației mănăstirii Sinaia de către Spătarul Mihail Cantacuzino, trimitem călduroasele noastre felicitări, și urăm ca acest sfânt locaș să mai trăească veacuri spre a aminti de-a pururea timpurile ferice ale redeșteptării scumpei noastre patrii. Regretăm mult, că nu putem lua parte la această frumósă sărbare. Cugetările noastre însă sunt în mijlocul domniilor-vostre. Carol”. La acesta președintele Senatului a răspuns următoarele: „Cugetările și urările noastre de ferioire au fost neincetate îndreptate către Majestățile Vostre în ziua sărbării aniversării de 200 ani dela fondarea mănăstirii Sinaia de către Spătarul Mihail Cantacuzino. Decă bolnavii și sêracii datoresc respect și iubire memoriei acestui bărbat de bine, pentru pietatea cu care a închinat averea sa nenorocitorilor, un popor întreg datoresc admirațiune și dragoste Majestății Vostre, care i-a deschis calea către civilizațiune, gloriă și mărire și a cărui ougetare este pururea așintită spre binele și ferioirea lui. Al Majestății Vostre supus servitor, G. Gr. Cantacuzino.

Principii Bulgariiei la Ruscic. Din Ruscic se scrie cu data de 1 Septembrie: Principesa Maria Luisa și prințul Boris cu suita lor, au sosit dela Ebenthal la București. Au fost primiți aci la gară de secretarul general al ministrului afacerilor străine, de comandantul pieței și de agentul diplomatic bulgar. Au continuat apoi călătoria lor prin Giurgiu și Smărdan, unde îi aștepta prințul Ferdinand. La Ruscic li-s'a făcut o primire solemnă, la care au asistat ministrul de resbel, de justiție, de lucrări publice, agentul bulgar la București și prefectii din Razgrad și Șumla. Orașul era împodobit și străzile pline de un public numeros sosit din provincie în timpul dimineții. Prințul și principesa au asistat la serviciul divin celebrat de mitro-

politul Grigorie la catedrală, unde după un discurs li-s'a oferit pâinea și sarea. După serviciul divin a fost o defilare de trupe. Sêra s'a dat un prânț la curte. Pre-tutindenea mulțimea a aclamat în mod viu pe prinți.

Biserica comemorativă. La 1 Septembrie s'a făcut inaugurarea bisericii ridicată în memoria lui Wilhelm I. în Berlin. Ceremonia s'a făcut în prezența împăratului, a familiei imperiale, a marei ducese de Baden, a ministrilor, a generalilor, a olerului și a veterinarilor americani.

Jocuri olimpice în Atena. Ministrul grecesc de războiu a trimis ambasadelor și consulatelor invitări în mai multe mii de esemplare pentru jocurile olimpice, cari se vor ține anul viitor. În vechiul Stadion se lucrăză cu sirguintă pentru pregătirea acestor jocuri. Cu ocazia aceasta se vor restaura museele și edificiile publice.

Logodnă și cununie. D-ra Eugenia Trifu din M. Teresopol s'a logodit zilele acestea cu d-l Ilie Moga din Sêsciori. — D-l Basiliu Morariu din Ciufud și d-ra Sofia M. Pêcurariu din Blașiu se vor cunună în 8 Septembrie n. c. în biserica catedrală din Blașiu. — Dorim ferioire tinerilor părechi!

Concertul Rosenkranz. Programul concertului d-șorei Maria Rosenkranz, care concert se va da Miercuri în 11 l. c. în casa nouă de concerte, cu concursul d-lor R. Lassel și A. Brandner, precum și a muziciei orășenești, este următoarea: 1 Kretschmer: Introducere la opera „Die Folkunger” (orchestră); 2 Halvy: Ariă din opera „Die Iudin” (concertanta); 3 a) Brahms: Von ewiger Liebe; b) Meyer-Hellmund: Fächersprache (concertanta); 4 Beethoven: Andante din Symphonia c-moll (orchestra); 5 Meyerbeer: Ariă din opera „Hugenoții” (concertanta); 6 Melodii populare unguresci (concertanta). Inceputul la 8 ore sêra.

D-l Tit Budu, vicarul Maramureșului, ne rógă să publicăm următoarea întempinare:

Stim. D-le Redactor! La observările făcute de D Vostre în Nr. 180 al „Gaz. Transilv.” la toastul meu, ținut la banchetul cântăreților din Siget, iertați-mă să fac declarațiunile următoare:

La banchetul acela, dintre Români din Maramureș singur eu am luat parte. Cântăreții adunați din multe orașe, între dênșii conșcolari și amici ai mei, au ținut care de care toaste mai înfocate și au accentuat, cumcă stégul reuniunii de cântăreți, atunci sănșit, să fiă stégul păcii, unității și al frățietății între poporele din Ma-

Ajungă-ți de șagă
Că nu-i bună, dragă.

Dér Manea tace și mereu zidesce:

Zidul se suia
Și o cuprindea
Pân' la glesnișore,
Pân' la buzișore,
Pân' la ochișori,
Încât vai de ea
Nu se mai vedea.

Atunci se aud din zid gemelele Anei

Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rêu mă strînge,
Viața mi-se stînge.

După ce „zidul s'a zidit, visul s'a mplinit”, clădirea s'a putut termina, căci ce lucrau ziua, nu se mai surpa noștea. Acum vine Negru-Vodă să vadă mănăstirea și e pe deplin mulțămit cu ea, dér il muncesce gândul, că acești meșteri ar puté clădi o mănăstire „mult mai luminósă și mult mai frumósă” chiar ca și aceasta, și de aceea îi pune la probă și-i intrăbă, decât ar fi în stare s'o facă? Meșterii îi răspund atunci cu îngâmfare, că meșteri mari ca

ei „alții nici că sunt pe acest pământ”, și că sunt în stare să zidescă o mănăstire mult mai falnică, decât aceasta. Atunci Vodă, cuprins de temerea, că opera clădită la porunca lui ar puté fi întrecută, indignat și de lăudăroșia zidarilor, poruncesce să se strice schelele și să se ridice scările,

Er pe cei zidari,
Dece meșteri mari
Să-mi-i părăsescă,
Ca să putredescă
Colo pe grindis
Sus pe coperis.

Meșterii, vedându-se dați peirei, încercă să scape, făcându-și aripă de șindrilii ușore și se aventă în jos cu ele. Acest mijloc însă nu le ajută, și unul după altul cad la pământ sdrăbiți, ér când vine rândul la Manole să se avente și densusul, de-odată aude eșind din zid un glas nădușit și mult iubit:

Manole, Manole
Viața mi-se stînge.

Pe Manole îl cuprind fiori și amețeli, se întorce lumea cu el, și

în urmă cade mort de pe grindis, ér balada se sfirșesce aici prin a istorisi, că în locul acela, unde a căzut Manole, s'a făcut:

O fântână lină
Cu apă puțină,
Cu apă sărată,
Cu lacrimi udată.

Acesta este cuprinsul baladei, pe care d-l I. Mureșianu, vrând s'o redea în musică, și-a ales o temă mulțămitoare, dér forte grea. D-sa și-a terminat mai de mult această operă musicală, dér abia numai acume, cu ocașiunea adunării generale a Asociațiunii transilvane, ținută în Blașiu în ziua de St.-Măria, s'a dat posibilitatea de-a o esecuta pentru prima-ora cu corul său mixt din Blașiu și cu orchestra din Sibiu. Problema noastră este de-a arăta, cum a înțeles și pêtruns compositorul balada și cum a fost esecutată opera lui în toate pățile ei de cor și de orchestră.

Două victime.

(Din franțuzesce.)

(F i n e.)

Dómna Letord, pe când începea a se crăpa de ziua, adormi. Ea avu un somn neliniștit și visuri urite. Ea visa, că în adevăr Marechal a părăsit-o cu lașitate și că ea sta înaintea curții cu jurați. Amantul ei, chiămat ea martor, declară: „Nici nu cunosc această femeie!” După aceea fu chiămat ea martor Charles Daraw, care dișe: „Această femeie e capabilă de toate. Și pe mine m'a înșelat cu nerușinare”. Și ea, abia ținându-se pe picioare, murmura: „Sunt nevinovată”. Atunci jurații săriră în sus plini de indignare și strigară: „Vinovată! Vinovată!” Apoi fu dusă în temniță în mijlocul unei mulțimi sălbatică și agitate, care necontentit strige: „Ucișagă! La gilotină cu ea!” Ba unul o apucă chiar de umere... — „Ai un somn greu”, auți ea de-odată, „deșteptă-te din somn”. Era vocea pazniciei închisorei.

Dintr'o săritură, Julieta fu în picioare. — „Câte ore sunt?” — „Opt ore. Imediat să vii la judecatorul de instrucțiune.”

ramureș. Așa dicând, toate s'au învârtit pe lângă ideea acesta.

Noi Maramureșeni n'avem lipsă de atari învățători, căci noi trăim în pace cu popoarele conlocuitoare.

Acosta m'a îndemnat să dică cântăreților, cumcă aceea, ce doresc densusi, la noi se află de mult, adecă noi tot-deuna am trăit în pace și în frățietate cu popoarele conlocuitoare din Maramureș, și li-am dăduse ducă vestea asta bună, cumcă Românii și Rutenii din Maramureș trăim în armoniă.

Toastul meu a plăcut foarte cântăreților. În toastul meu de politică și de cetățenie națională nici vorbă n'a fost.

Etă vă descriu diu cuvânt în cuvânt însemnarea fôiei oficiôșă a Maramureșului despre toastul meu.

„Máramarosi-Lapok“ . Nr. 3 dicie: „Nagy hatást tett Bud Titusz román vikarius, ki azt mondta: vigyék el a dalárok Máramaros johirét, hol az oroszok, oláhok nem csak egyetértésben, hanem szeretetben élnek s a közös hazát (ugy hiszük magyar hazát) egy formán szeretik“.

Pe româncșoe: „Mare efect a făcut vicarul român Tit Budu, care duse: cântăreții s'au ducă veste bună din Maramureș, unde Rutenii și Valahii trăescu numai în armoniă, ci în iubire și de-opotrivă își iubesc patria comună (credem că patria maghiară).“

Cuvintele mele consună cu hotărîrea congresului naționalității: „ca bună-înțelegerea între siuguraticile naționalități să fie pădită, și totul să fie depărtat ce ar putea știrbi această bună înțelegere“.

Eu încă doresc această bunnă înțelegere, și sunt convins, că numai trăind cu popoarele conlocuitoare în bună înțelegere, ne vom putea cu toți ferici.

Despre aceea, că încât ne implinim noi Maramureșeni datorințele noastre, voi scrie altă-dată mai pe larg.

Acum vă rog să binevoiți a publica cele mai sus scrise, cari cuprind în sine pur adevêrul.

Primiți espresiunea stimei mele adânci.
S.-Sugatay, 28 August 1895.

T. Budu.

Din Bucovina.

— August 1895.

(Urmare.)

Acestî vrednicî preoți, cari și-au pus sufletul pentru oile cuvântătoare au avut, a suferi atât din partea Consistorului, cât și-a guvernului și adecă: I. Dorofteiu nu se mulțami numai că scăpase două sate de patima beției, el puse la cale, că s'a introdus limba română în afacerile comunale. Șbierau de mâine toți bocăncarii și-l pârî capitanul din Siret la președintele, c'ar fi agitator. Mare posnă, când își cauți dreptul, umbli cu capul spart; și ca să-l pună

a regulă când i-se cuvinea 100 fl. mai mult în virtutea legi din 4 Dec. 1890, nu i-au dat guvernul. Este adevêrat, că legea spune, că Consistorul are să facă propunerea; cum a făcut'o, nu se scie, se scie însă, că guvernul i-a *refusat*. Cine ne dă garanța, că Consistorul n'a făcut recomandăția cu cale, destul, că atât acesta, cât și Dio n. Chisilevschi, care înocă a lucrat contra beției și s'au lăpădat ômenii, n'au fost învrednicți a-se milui cu ceea ce legea li acordă. Acosta a fost numai de-a băga frică 'n ôșe altora, ca să nu lucre pentru binele poporului, ci să se căciulescă, și atunci vor fi bine vâduți. Când pe la anul 1866 guvernul se spêria de sêrăcia poporului baștinaș, adî lucră pentru binele perciunților orândări.

La preoții, cari predică contra rachiului le refușă quinqueniul, îi scrie *in cartea neșră a osendiților*, ca în veci să nu capete parochiă dela fond, ér de-și ridică un lumen glasul contra rachiului, este arestat și dat la casa nebunilor. Așa păți Ștefan Sainciuc, flăcăul din Măhala. Acesta se impresionă la estas de predicele lui G-Bocca și încep și el a predică contra rachiului. Îi luară gendarmii și-l duseră la spitalul țerii din Cernăuți și-l ținură până la 16 Sept. 1893. Medicii îl aflară a avé alienațiune mentală, guvernul l'a declarat de nebun și cu toate acestea, pe porunca capitanului din Cernăuți, comisio de asentăție îl asentase și-l îrolase, numai ca să scape de densusul bieții cărșmarî; dér până ce-l îrolase, Ștefan prorocul umblase din sat în sat și învăța pe ômeni să nu bea rachiul. Cum s'a arestat în districtul Câmpu-lungului, gazeta jidovescă: „Bucovinaer Rundschau“ striga: „*gevalt*“ și la 16 Sept. 1894 scrie „*Culturbilder aus Halbasien*“; în numerii viitori scrise „*Culturbild aus der Bucovina, Schnapsbeerdigung*“, arătând, că Ștefan prorocul și cu preoții români fac agitațiã antesemitică și irredentă română.

Guvernul țerii nu avu alta mai bun de-a face, decât îndată la 16 Sept. 1894 Nr. 3746 porunci capitanului din Câmpulung să-i refere, ce face Ștefan și preoții români, ér prin nota deto 16 Sept. 1894 Nr. 3529 și 1 Oct. 1894 Nr. 3740 provocată pe Consistoriu să oprêscă pe preoți a nu-l găzdui pe Ștefan, căci prin acesta s'ar strica cărșmarilor. Marî și multe trebuie să fi fost lacrimile cărșmarilor, că i-a înduplecat pe cei din guvern la așa ceva.

Consistorial, și mai ales Silvestru, așa se spâriase de aceste două note guverniale încât îi răspunse pe vre-o șese coli de-a fir în pěr.

Scrișorea acesta, care se vede că-i tăcută de metropolitul singur, căci i-se cunoșce stilul, a fost citită în ședința consistorului din 18 (30) Noemvre 1894 și pôrtă numărul 5241 datto 18 (30) Noem. 1894, a avut guvernul ce auctî, decât are urechi să audă.

Vêdu și guvernul, că-i îndrăgosti prè mult pe cărșmarî și tace, dér guvernul când tace, atunci mai rău ne face. S'a gândit la terorizări de calapodul celor înduse mai sus, și la promisiuni, prin cari crede, că va îndupleca pe unul, séu altul, a nu predică contra rachiului.

Și apoi la noi în țără sunt de-aceia, cari când bate un vântișor dela guvern se plêcă în două și sărută și talpa domnilor, ér de cum-va le promite ceva sunt capabili nu numai *de-a-și vinde legea și nația, dér și pe tatăl-sêu*. — Cu astel de trădători și lingușitor ne-a învrednicit *era* de tristă memoriă a lui Pino-Pace. Pe-atunci Românii noștri să faliu și erau mândri, decât s'au învrednicit a-i întâmpina pe aceștia cu ocaziunea când ei călătoriau prin țără Drept probă: Comuna Bilca din districtul Rădăuțului s'a rugat la căpitanul din Rădăuți, să se milostivescă președintele și s'o viziteze. Despre acesta sfântă presentă a lui Pace s'a scris și 'n cronica acestei școli și în „*Gazeta Bucovinei*“ din Iulie 1892. Îi făceau arcuți de triumf și preoții erau îmbrăcați în ornate bisericesc și-l primiau mai ceva decât pe metropolitul și pe împèratul. Urma a fost, că el vèdând-se atât de slăvit i-a călărit pe Români și i stingea la sin pe Ruteni.

De-atuncea am rămas cu-o cetă de lingăi, cari pentru-o stensură de mână sunt în stare a trada cele mai sante ale legi și națiunii!

Și se îndesă lingăii cu dor a primi ceva schimb pentru serviciile de tradare, ce le aduc guvernului. Avem și noi parasiti, cari numai pe spesele altora cresc și devin marî și puternicii dîlei; fiă-care are un dor și doresce să-l vadă realizat, neținând cont, ori nația și legea se ridică, séu pierd. În present, de când s'a iscat lupta pentru cărja archierescă „*wahre Priesterworte*, din „*Bukovinaer Post*“ Nr. 552 (adevêrate cuvinte preotesce) despre, cari am vorbit, nu sunt decât un angajament făcut cu guvernul spre a zădărnici truda preoților, ca poporul să se dedea érași patimeii beției. Și guvernul are acuma un interes lucră ca poporul să bea, căci atunci dă faliment *fondul propinației*. Frumos vorbesce și „*G. Bucovinei*“ în Nr. 53 când dicie „*predica — face impresie, ca și când er voi să servescă de pe amvonul bisericesc anumite cercuri politice pentru scopuri egoistice*“. S'a făcut pe acesta *inte* o replică și s'a publicat în Nr. 57 al „*G. B.*“ unde se spune că, decât a predicat la Bosanci etc. contra beției, cura pôte vorbi la 6 Iulie pentru beție? Slab argument, căna „*Bucovinaer Post*“ și „*Rundschau*“ plesnesc din mâni și saltă de bucurie, că s'a găsit un preot să țină parte orândărilor. Acesta este adî la ordinea dîlei; cu cine te întelnesci numai despra acesta se vorbesce.

(Va urma.)

— „Érași! Sunt nevinovată. Îfi jur, că sunt nevinovată“.

Paznica închisorei, care era deprinsă cu ast-fel de protestări, răspunse liniștindu-o:

— „O, cred, dér grăbesce-te, d-l judecător așteptă“.

Apoi însoti pe dômnă Letord până la ușa judecătorului. Acesta, cu un gest amical, îi oferi un scaun. Deși era vèră, totuși Julietta tremura de frig și dinții îi clănțăneau în gură.

— „Madame“, începù judecătorul, „te-am chemat așa de diminut, pentru că nu mai puteam să aștept cu o scire: Ești liberă!“

— „Liberă!!“

— „Adevêratul asasin a făcut o mărturisire. Judecătorul, firesce, că nu se va mai ocupa de afacerea acesta, deoarece el însuși s'a osândit. El e mort!“

— „Mort!!“

— „Acosta intru atâta e de regretat, fiind-că d-tale nu țî-se pôte da din partea tribunalului o deplină satisfăcțiune. Asasinul oel puțin însă a lăsat un document în scris, care confirmă hotărît nevinovăția d-tale. În adevêr, sunt foarte fericit despre schimbarea, ce a luat afacerea, căci m'ar fi emoționat foarte mult, decât o damă din ceru-

rile noastre ar fi sêvrșit o ast-fel de faptă înfricoșată din lăcomiã de banî...“

— „...Lăcomiã de banî! — dér domnule!“

— „Te rog; îmi este o plăcētă datorîã de a recunôșce, că acest eveniment trist a avut asupra virtutilor d-tale nobile...“

— „Domnule...“

— „Repet, virtutea de model a unei șotii fără pată, căci trebuie să mărturisesc, că la început indiciile au arătat, că asasinatul s'ar fi sêvrșit pentru ca să rēstôrne testamentul...“

Dômnă Letord voi să-l intrerupă, dér acesta continuă:

— „Din contră, documentul e o dovadă inatacabilă a virtuței d-tale. Te rog ceterose“.

Dicând aceste, îi întinse o hărtiã, pe care ea o luă cu mânilor tremurânde; literile jucau înaintea ochilor ei.

— „Ah, ești prea agitată, pentru-ca ceterose. Permite-mi, ca să-ți ceteresc eu această scrișore și apoi să o depun érași la acte“.

Și el începù să cetescă tare și cu aplomb:

D-le judecător de instrucțiã! Nu căuta pe asasinul d-lui Letord; asasinul sunt eu. Eu m'am strêcurat în grădină, vèdui pe d. Letord la șotia sa: prin ferestra deschisă

l'am împușcat. Aveam în inimă un amor fără speranță față de d-na Letord; gelosia mi-a înarmat brațul. Când vor veni agentii d-tale, ca să mă aresteze, vor afla un cadavru. Nu pot să mai trăesc, după ce a cădût o bănuelă atât de gravă asupra femeii, pe care o iubesc și o voiubi până la ultima suflare. — Charles Daraw“.

— „Ce spui? Charles? acesta este imposibil. Te înșeli“.

— „Nu mă înșel de loc; uite aici subsemnătura sa“.

Dômnă Letord cădù jos leșinată.

După-ce se reculese în cât-va, o duseră acasă. Edificiul era îmbrăcat în negru, se pregătea ceremonia funebră pentru șotul ei. Din casa vecină tocmăi scoteau afară un sicriu, care conținea cadavrul celeilalte victime, al tînărului soldat, care își luase viața, pentru-ca să salveze pe femeia iubită, pe care o creduse, că e vinovată.

Dômnă Letord, în decursul unei nopți își perduse tineretea și frumșetea. Pêrul ei se înălbise, trăsurile feței sale se sufundară și în mănăstire își căută după câte-va dîle pacea sufletului ei.

Și d-l Rafael Marechal! El până în ziua de astădî este leul Boulevardului.

Érași un țeran condamnat pentru „agitațiã“.

Deva, 2 Septemvre. Tribunalul regesc din Deva a judecat adî într'un nou proces de „agitare“, condamnând pe Ión Herlea a lui Ilie (nepotul lui moș Herlea) din Vinerea la închisore de trei luni și pedepsă în bani.

Faptele, ce i-s'au imputat, constau în aceea, că a trimis o telegramă de aderență și încurajare condamnaților în procesul Memorandului și că s'ar fi folosit de espresiunii vătămătore față de Maghiarii și de poliția din Clușiu, care a insultat pe țerani, cari merseră la procesul Memorandului.

Alți doi țerani, tot din Vinerea, asemenea acușați pentru agitare, au fost achitați.

Procurorul s'a încercat a dovedi culpabilitatea cu fel de fel de apucături și sofisme, dér apêrătorul Francis Hossu-Longin, într'un pledoar energic, a nimicit toate șfortările procurorului.

Pertractarea a produs mare senzațiune.

Apêrătorul condamnatului Herlea, d-l Francis Hossu-Longin, a insinuat apel; asemenea și procurorul.

Sciri telegrafice.

Budapesta, 3 Septemvre. Arhiducele Ladislau a vènat ieri în pădurea așa numită „Algyo“. Alergând el după o pisică sêlbatică, pușca i-se descărcă fără veste și glonțul străbătù în cōsta dréptă a archiducelui. Rana nu e mortală.

Berlin, 3 Septemvre. Din incidentul serbarei dela Sedan, împèratul Wilhelm depeșă prințului Bismarck, dând espresiune mulțămitei sale adânci pentru meritele neperitore, ce le-a câștigat Bismarck pentru moșul séu, Wilhelm I, pentru patriă și pentru cauza germană. Bismarck mulțami.

DIVERSE.

Un măcel pe mare. La Marsilia a sosit deunădî naia italiană „*Giuseppe Capadona*“ dela Neapole, pe al cărui bord s'a petrecut o dramă teribilă în timpul călătoriei. Într'o nopțe, pe când durmeau toți, de-odată se auđiră țipete de grōză și gemete înforătore. Un matros, un Negru din insulele Filipine, Pablo Oryon, s'a apropiat pe furiș și a implântat un pumnal în pieptul unui alt matros. Nenorocita victimă era un ôre-care Scotto di Fasano, care fiind lovit în inimă și-a dat sufletul pe loc. Toți matrosii s'au deșteptat și au pornit în gōna ucigașului; însă acesta s'a folosit de primul moment de zăpăcēlă și a fugit în cabina ôșterului Fatale Pasquale; el omorî și pe acesta cu o lovitură de pumnal. N'a fost lucru ușor de-a supune această bestie înșetată de sânge, care se apăra ca un turbat, rânind încă pe un pasager și pe un matros. Șoiind bine, că e perdut, el se repezi și se urcă iute pe funiile catargului. Un matros propuse să-l împuse, dér căpitanul se opuse și ordonă să se aștepte până ce Pablo se va da jos însu-și. Asasinul a stat sus 24 de ôre. În fine s'a dat jos să bea apă, tot cu pumnalul în mână și sperând pôte că nu'l va observa nimeni. El fu împesurat îndată și bătut fără milă de cătră matrosii infuriați, până ce ucigașul reuși să sară în mare. Corabia se depărtă, ér Pablo mai fù vèduț cât-va timp, plutind d'asupra apei. Capitanul naiei asigură, că prin acest măcel, Pablo și-a manifestat numai ura sa sêlbatică în contra Albilor.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Ucu. Redactor responsabil: Gregoriu I. I. I.

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 Septembrie 1895.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Renta ung. de aur 4%, Bonuri rurale ungare 4%) and Price/Value.

Cursul pietei Brasov.

Din 3 Septembrie 1895.

Table with 3 columns: Item description (e.g., Banonote rom. Cump., Argint român. Cump.), Buy/Sell status, and Price.

Academia de comerț din Graț.

Academia își începe cu 15 Septembrie a. c. al treizeci și treilea an școlastic.

Trei ani și o clasă preparatorie, pentru aceea, cari încă nu se pot primi în academiă.

Absolvenții institutului au drept la serviciul militar de un an ca voluntari.

Cursul abiturienților. Un curs comercial de un an, pentru cei ce au absolvat școlile medii și vor se aplica la comerțiu, sau cari cercetază universitatea și doresc să-și câștige și științe comerciale.

Informațiuni cu privire la primire și așezare cum și prospect detaliat comunică Direcția academiei de comerțiu din Graț.

A. E. v. Schmid, director.

AVIS!

Prenumerațiunile la Gazeta Transilvaniei se pot face și reînvi ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonați se binevoiască a arăta în deosebi, când voiesc ca espedarea să li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurit și să arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Nrul 7538—1895.

PUBLICAȚIUNE.

În 10 Septembrie a. c. se va ține la oficiul economic orășenesc o pertractare scripturistică de oferte asupra predării lucrărilor preliminate cu 2335 fl. 51 cr. referitoare la spargerea stradei castelului peste realitatea fabricii fraților Schiel.

Reflectanții au de a-și așterne cel mult până în 10 Septembrie a. c. la prânz 12 ore la substitutul de primar, senatorele Carol Jacobi, ofertele scripturistice, sigilate și pro-vădute cu un vadiu de 115 fl.

În ofertul subscris este de a-se aminti în procente, în cifre și litere suma, care se lasă din amintitul preliminar, conținând tot-odată dechiarățiunea, că oferentului îi sunt cunoscute condițiunile de oferte și acele contractuale și că se supun lor.

Condițiunile de oferte și acele contractuale precum și preliminarul de oferte și planurile se află până la amintita și la oficiul orășenesc economic spre esaminare în decursul orelor oficiose.

Brașov, 22 August 1895.

765,2—2 Căpitănatul orășenesc.

Numere singurateice à 5 cr. se pot cumpăra în din „Gazeta Transilvaniei” librăria Nicolae Ciurcu.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Mai 1895.

Main railway schedule table with multiple sections: Budapesta-Predeal, Ghiriș-Turda, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Simeria (Piski)-Hunedoara, Brasov-Zernești, Mureș-Ludoș-Bistrița, Arad-Timișoara, Cucerdea-Oșorhei-Regh.-săsesc, Careii-mari-Zelău, Sighișoara-Odorhei-săcuesc.

Nota: Orelle însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceta de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii mai negre însemnă orelle de noapte.